

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 13.11.2002
SEK(2002) 1234

ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR

Samråd om främjande av språkinlärning och språklig mångfald

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning.....	3
1. Den politiska bakgrunden.....	3
2. Detta samråd.....	3
I. Ett språkens Europa – dags att handla	5
1. <i>Varför behövs åtgärder för att främja språkinläring?</i>	5
2. <i>Flerspråkiga EU-medborgare</i>	6
3. <i>Två språk utöver modersmålet</i>	7
II. Utvidga fördelarna med språkinläring.....	7
1. <i>Tidig språkinläring</i>	8
2. <i>Språkinläring inom sekundärutbildning och yrkesutbildning</i>	8
3. <i>Språkinläring inom högre utbildning</i>	9
4. <i>Språkinläring för vuxna</i>	10
5. <i>Språkstudier med särskilda behov</i>	10
6. <i>Språkutbudet</i>	11
III. Bättre språkundervisning.....	11
1. <i>En språkvänlig skola</i>	11
2. <i>I klassrummet</i>	12
3. <i>Språkläroverutbildning</i>	12
4. <i>Utudet på språklärare</i>	13
5. <i>Utilda lärare i andra ämnen</i>	13
6. <i>Testa språkkunskaper</i>	13
IV. Skapa en språkvänlig miljö	14
1. <i>En integrerad strategi</i>	14
2. <i>Språkvänliga samhällen</i>	15
3. <i>Se till att fler utnyttjar möjligheten att lära sig ett språk</i>	16
4. <i>Förbättra utudet av olika slags språkinlärningsresurser</i>	16
V. Frågor	17
Bilaga 1:Arbetet inom utbildning och kultur för att främja språkinläring och språklig mångfald	18

Inledning

1. DEN POLITISKA BAKGRUNDEN

EU anordnade under 2001 Europeiska språkåret, som blev en stor framgång och stimulerade till tusentals olika aktiviteter som nådde ut till hundratusentals människor i hela Europa för att främja språkinläring och språklig mångfald. Europeiska språkåret skapade stor entusiasm för språkinläring och gav många ökad motivation att själva lära sig om andra språk och kulturer.

Europeiska kommissionen har för de andra EU-institutionerna lagt fram en rapport om genomförandet av språkåret och utarbetar för närvarande förslag för hur man ska bygga vidare på språkårets verksamhet. Det är alltför tidigt att säga vad det långsiktiga resultatet av språkåret kommer att bli, men det är tydligt att det var början – och inte slutet – på en process.

Språkåret var en möjlighet för nationella, regionala och lokala organisationer att inleda en debatt om språkinläring och språklig mångfald. Man har konstaterat att det finns ett nytt och trängande behov av att förbättra språkkunskaperna bland alla människor i EU. Lokala och regionala nätverk har startats och nya politiska riktlinjer har utarbetats. Nya åtaganden har gjorts och man har fastställt en rad prioriteringsområden – att förbättra och utvidga det livslånga lärandet när det gäller språk, att förbättra undervisningen i främmande språk samt att skapa en mer språkvänlig miljö.

Även på EU-nivå har språkåret drivit utvecklingen framåt. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002 konstaterade stats- och regeringscheferna att EU och medlemsstaterna måste förbättra språkinläringen. De uppmanar till ytterligare åtgärder för att förbättra de grundläggande färdigheterna, särskilt genom undervisning i minst två främmande språk från mycket tidig ålder. Denna övertygelse ledde också till att rådet (utbildning) den 14 februari 2002 uppmanade medlemsstaterna att vidta konkreta åtgärder för att främja språkinläring och språklig mångfald samt uppmanade kommissionen att utarbeta förslag för dessa områden och lägga fram dem senast i början av 2003. Europaparlamentet uppmanade den 13 december 2001 till åtgärder för att främja språkinläring och språklig mångfald.

2. DETTA SAMRÅD

Det är nu dags att göra en samlad insats på bred front på grundval av erfarenheterna från Europeiska språkåret och med beaktande av de framsteg som gjorts under det senaste årtiondet.

EU:s roll är att stödja och komplettera medlemsstaternas insatser för att utveckla en allmän utbildning av hög kvalitet och genomföra en yrkesutbildningspolitik. Dess roll är också att främja samarbete och utveckling när det gäller de frågor som bäst hanteras på EU-nivå¹. EU har en lång historia när det gäller språkinläring och språklig mångfald. Det finns samarbetsprogram och verksamhet av annat slag som har hjälpt hundratusentals elever, praktikanter, lärare och utbildare och som har finansierat utarbetandet av innovativa angreppssätt, metoder och material för språkundervisning. Enbart genom Sokrates-och

Leonardo da Vinci-programmen investerar EU cirka 35 miljoner euro varje år i åtgärder som syftar till att främja språkinlärning. [*En kort sammanfattning av det språkfrämjande arbete som utförts inom utbildning och kultur ges i bilaga 1.*]

Genom samarbetet i Europeiska rådet har medlemsstaterna under de senaste tre årtiondena många gånger förklarat att de vill förbättra språkundervisning och språkinlärning. De avsnitt som följer bygger på viktiga rådsresolutioner, bland annat resolutionen av den 31 mars 1995 (om ökad kvalitet och mångfald i inlärningen och undervisningen av språk inom Europeiska unionens utbildningssystem), resolutionen av den 16 december 1997 (om tidig undervisning i gemenskapens språk) samt resolutionen av den 14 februari 2002 (om främjande av språklig mångfald och språkinlärning)ⁱⁱ.

Det är dags att göra en genomgång av resultaten av hittills gjorda insatser och överväga vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas för att främja språkinlärning, samtidigt som man ser till att den språkliga mångfalden respekteras på EU-nivå.

I detta dokument uppmanas berörda aktörer att lämna synpunkter på hur den samlade insatsen bör utformas. Detta är i linje med kommissionens allmänna strategi för att göra berörda aktörer delaktiga i beslutsprocessen och skapa en tydlig ansvarsfördelningⁱⁱⁱ. Kommissionen kommer också att samråda med övriga EU-institutioner, berörda organisationer, arbetsmarknadens parter, företrädare för det civila samhället och andra viktiga aktörer. I frågans natur ligger att den måste behandlas på olika sätt på de olika nivåerna – den lokala, regionala, nationella respektive den europeiska. Vilka särskilda initiativ bör tas på EU-nivå? På vilket sätt kan kommissionen komplettera de åtgärder som vidtas på andra nivåer? En rad viktiga frågor ställs i avsnitt V i detta dokument.

På grundval av de synpunkter som lämnas kommer kommissionen att under 2003 offentliggöra en handlingsplan med åtgärder som kommer att vidtas med hjälp av de resurser som finns inom EU:s nuvarande program och åtgärder.

Medlemsstaterna har inom ramen för det arbete som utförs i fråga om utbildningssystemens konkreta framtidsmål^{iv} enats om gemensamma mål som de strävar efter att uppnå genom att fastställa indikatorer och riktmärken (benchmarking), gemensamt utnyttja goda lösningar och göra ömsesidiga utvärderingar. Att förbättra kunskaperna i främmande språk har redan angetts vara ett prioriterat område. Detta arbetsprogram kommer att utgöra ramen för många av de insatser som behövs på nationell nivå.

Kommissionen har redan inlett processen med att göra utbildnings- och kulturprogrammen mer effektiva när det gäller att främja språkinlärning och språklig mångfald. Kommissionen vill införa en samstämmig och aktiv strategi som tillämpas på alla program och åtgärder. Samtidigt har kommissionen inlett en reflektionsprocess som rör den framtida utvecklingen i fråga om de nya samarbetsprogrammen för allmän och yrkesinriktad utbildning samt ungdom. Kommissionen har offentliggjort meddelandet *Att förverkliga det europeiska området för livslångt lärande*^v och rapporten om kompetens och rörlighet^{vi}, som kommer att utgöra grunden för kommissionens vidare insatser för att främja språkinlärning och språklig mångfald.

I. ETT SPRÅKENS EUROPA – DAGS ATT HANDLA

Unionen har ... ett nytt strategiskt mål ... att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi ...
(Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000)

Europeiska rådet fastställer som mål att göra sina utbildningssystem till kvalitetsreferens för hela världen senast 2010. För att uppnå detta mål uppmanar Europeiska rådet till ytterligare åtgärder ... förbättra grundläggande kompetens, i synnerhet genom undervisning i minst två utländska språk från tidig ålder...
(Europeiska rådets möte i Barcelona i mars 2002)

Äntligen är Europa på väg att utan blodsutgjutelse bli en enda stor familj, ett sannskyldigt byte av skepnad... Vilken roll har Europa att spela i denna ... värld?

Europa som de humanistiska värdenas kontinent ... frihetens, solidaritetens och framför allt mångfaldens kontinent, vilket innebär respekt för andras språk, kulturer och traditioner.
(Laekenförklaringen)

Hur väl man lyckas hantera frågan om språkinlärning är en nyckel till framgång när det gäller att göra EU till en kunskapsbaserad ekonomi. Hur väl man hanterar de vidare frågor som rör språk, kultur och mångfald under det kommande årtiondet kommer också att vara avgörande för EU:s sammanhållning och roll i världen. Båda dessa frågor behandlas i detta dokument¹.

I. VARFÖR BEHÖVS ÅTGÄRDER FÖR ATT FRÄMJA SPRÅKINLÄRNING?

Folken i Europa har gått samman för att utifrån många olika nationer, samhällen, kulturer och språkgrupper skapa en gemensam union. EU bygger på ett jämlikt utbyte av tankar och traditioner och innebär att folk med olika historisk bakgrund – men med en gemensam framtid – accepterar varandra. Skapandet av en union där vi kan leva tillsammans i harmoni och med respekt för människors individualitet och mångfald kräver en rad färdigheter för att vi ska kunna kommunicera och förstå varandra bättre.

Att lära sig att tala andra språk gör det lättare att öppna sig för andra människor och få bättre förståelse för andra kulturer och livssyner – viktiga färdigheter i en värld som hotas av rasism och främlingsfientlighet. Inom en mycket snar framtid kommer EU att genomgå sin största utvidgning hittills. Den nya unionen kommer att omfatta nära 500 miljoner européer med olika etnisk, kulturell och språklig bakgrund. Det kommer att bli viktigare än någonsin att EU-medborgarna kan förstå och kommunicera med människor i grannländerna.

¹ Frågan om vilka språk som används som interna arbetsspråk inom EU-institutionerna behandlas inte här, och inte heller frågan om vilka språk som dessa institutioner använder för att kommunicera med unionsmedborgarna.

Europeiska unionen håller på att utvecklas till ett kunskapsbaserat samhälle. Genom att lära sig främmande språk får man bättre allmänna kognitiva och metakognitiva färdigheter, ökad förståelse för modersmålet, stärkt läs- och skrivkunnighet, samtidigt som man utvecklar sina allmänna kommunikationsfärdigheter^{vii}. Förmågan att förstå och kommunicera på ett annat språk ingår nu bland de grundläggande färdigheter som människor behöver för att delta fullt ut i samhället i EU^{viii}.

EU håller på att utveckla en ytterst konkurrenskraftig ekonomi som bedriver handel med länder i hela världen. Interkulturella kommunikationsfärdigheter får en allt större roll inom globala marknadsförings- och försäljningsstrategier. Det händer fortfarande att europeiska företag förlorar order för att man inte talar kundernas språk – de behöver få bättre kunskaper i språk, inbegripet de språk som talas av icke europeiska handelspartner.

EU behöver rörlig arbetskraft. Arbetstagare med språkkunskaper får tillgång till ett större utbud av arbeten och utbildningar än enspråkiga kollegor och har bättre förutsättningar att utnyttja möjligheten att arbeta eller studera i en annan medlemsstat.

Alla EU-medborgare behöver därför kunskaper såväl i främmande språk som i modersmålet.

2. FLERSPRÅKIGA EU-MEDBORGARE

Enligt en Eurobarometer-undersökning kan över hälften av befolkningen i EU tala ett främmande språk, och i vissa medlemsstater är denna andel hela 98 %. En fjärdedel av befolkningen i EU talar två främmande språk^{ix}. I ett internationellt perspektiv är mellan hälften och två tredjedelar av världens befolkning tvåspråkig och ett betydande antal människor är flerspråkiga.

Dessutom ser allmänheten positivt på flerspråkighet – cirka 93 % av föräldrarna anser att det är viktigt att deras barn lär sig främmande språk. Hela 71 % av EU:s befolkning anser att alla i EU bör kunna ett främmande språk, och 56 % skulle gärna ägna tid varje vecka åt att lära sig ett språk.

Å andra sidan är språkkunskaperna inte alls jämnt fördelade mellan olika åldersgrupper och sociala grupper. Många fler i åldersgruppen 15-24 år har kunskaper i främmande språk än i åldersgruppen 25-39 år, som i sin tur har bättre kunskaper än de i åldersgruppen 40-54 år osv. Hela 67 % av cheferna har språkkunskaper, jämfört med 17 % av alla pensionärer och 27 % av alla hemmafruar. När det gäller geografiska skillnader är endast 13 % enspråkiga i Danmark, Sverige och Nederländerna, jämfört med 66 % i Storbritannien.

EU-medborgarnas språkkunskaper är dessutom i huvudsak begränsade till ett fåtal språk – 41 % kan engelska (som främmande språk), 19 % franska, 10 % tyska, 7 % spanska och 3 % italienska. Inget annat språk når upp till ens 1 %^x. Detta begränsade "utbud" kan göra det svårt för europeiska företag att uppnå sin fullständiga potential på en flerspråkig marknad.

Engelska då? Engelska har ju blivit ett internationellt lingua franca. Inom Europa vinner engelskan snabbt mark som det första främmande språk som föräldrarna väljer för sina barn^{xi}. Engelska ersätter de språk som traditionellt ingått i undervisningen i europeiska skolor, till exempel tyska, franska, spanska och italienska – även i områden där det mest "logiska" främmande språket skulle vara grannlandets språk. Allt tyder på att engelskan kommer att fortsätta gå framåt utan särskilt stöd.

Denna utveckling har potentiella fördelar. Om ett språk skulle talas av flertalet européer, innebär det att hela Europa för första gången får ett gemensamt språk för grundläggande kommunikation. Detta skulle underlätta såväl handel som resor mellan medlemsstaterna.

3. *TVÅ SPRÅK UTÖVER MODERSMÅLET*

Men lingua franca har sina begränsningar. Om EU-medborgarna endast kunde sitt modersmål och ett lingua franca, skulle företag, individer och samhället som helhet bli lidande. Företagen har större möjligheter att sälja sin vara om de talar kundens språk. Ett lingua franca tillgodoser inte detta behov. För människor som flyttar till en annan medlemsstat räcker det inte heller med enbart ett lingua franca för att integreras i samhället. Det kan visserligen vara ett stöd i enklare situationer, men för att man verkligen ska kunna förstå och uppskatta andra kulturer måste man ha direkt kontakt med människor i andra länder – genom att försöka lära sig deras språk.

Det räcker alltså inte med att lära sig ett lingua franca. Byggandet av en union där människor kan och vill kommunicera med sina europeiska grannar och utvecklingen av en arbetskraft med adekvata grundläggande färdigheter innebär att **varje medborgare behöver kunna kommunicera på minst två språk utöver modersmålet**. Målet är att alla EU-medborgare ska kunna kommunicera på ett meningsfullt sätt på minst två främmande språk. De behöver inte nödvändigtvis uppnå modersmålsstandard – målet kan tolkas på olika sätt beroende på individens förutsättningar. De valda språken kan studeras till olika nivåer och med olika kombinationer av de fyra färdigheterna (förmåga att uttrycka sig i tal och skrift samt hörförståelse och läsförståelse). Färdigheterna kan byggas på allteftersom med tanke på nya behov eller intressen. Alla kan skapa sin egen "repertoar" av språkkunskaper som en del av det livslånga lärandet, förutsatt att det övergripande målet uppnås. [**Question (a)**]

II. **UTVIDGA FÖRDELARNA MED SPRÅKINLÄRNING**

Språkkompetens ingår bland de grundläggande färdigheter som alla människor behöver för att få ett arbete, studera och förverkliga sig själva. Språkkunskaper måste hela tiden uppdateras och byggas på. Nu är det inte längre så att språkinläringen börjar och slutar i skolan – den är ett livslångt projekt. Det innebär att man behöver införa enhetliga och användarvänliga system och strukturer för livslångt lärande av språk. Språkundervisningen måste organiseras och samordnas på ett sådant sätt att man genom hela utbildningssystemet – från förskolan till vuxenutbildningen – bygger vidare på kunskaperna från föregående etapp.

1. TIDIG SPRÅKINLÄRNING

Det är i skolsystemet som grunden läggs till livslångt lärande av språk, eftersom barnen får en första inblick i de olika språk och kulturer som finns i omgivningen och upptäcker sin egen unika förmåga att kommunicera med andra.

Språkundervisning i primärutbildningen (låg- och mellanstadiet) blir allt vanligare. Rådet antog den 16 december 1997 en resolution om tidig undervisning i gemenskapens språk, i vilket medlemsstaterna uppmanas att främja tidig inläring av främmande språk och därvid diversifiera språkutbudet. Sedan dess har många medlemsstater infört främmande språk på ett tidigare stadium. Totalt 43 % av primärskoleeleverna lär sig redan ett annat språk, även om andelen varierar kraftigt mellan länderna^{xii}. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona uppmanades medlemsstaterna att vidta åtgärder för att förbättra de grundläggande färdigheterna, särskilt genom att undervisa i minst två främmande språk redan från mycket tidig ålder.

Tidig undervisning i främmande språk^{xiii} ger eleverna ett försprång när det gäller språk och kan leda till bättre kunskaper och större precision när det gäller att tala, läsa, skriva och förstå ett språk. Det innebär också att eleverna utvecklar metaspråkliga färdigheter som gör det lättare att lära sig språk senare i livet. Barn lär sig också mycket genom icke språkspecifika kurser som gör dem medvetna om de olika ljud och strukturer som finns i andra språk och om likheter med det egna språket.

Men för att man ska kunna utnyttja dessa fördelar krävs det att man investerar tillräckligt mycket i lärarutbildningen, att klasserna är tillräckligt små för att språkinläringen ska bli effektiv och att språk ges utrymme i läroplanen. Det är nödvändigt att tillräckliga resurser ställs till förfogande för tidig språkinläring.

De som undervisar mycket små barn i språk har ett stort ansvar. Tidiga negativa erfarenheter av språkinläring kan skapa en livslång aversion mot att studera språk. Lärare i förskolan och primärskolan måste inte bara ha lämpliga språkkunskaper, utan även den pedagogiska kompetens som behövs för att undervisa mycket små barn i språk. Initiativ för att föra ut språkundervisning till elever i allt yngre åldrar måste kompletteras med lämpliga resurser för lärarutbildning.

Barn som lär sig främmande språk i tidig ålder blir medvetna om sina egna kulturella värderingar och influenser och lär sig uppskatta andra kulturer. De har lättare att öppna sig för och ta till sig andra kulturer. Denna fördel kommer dock att bli begränsad om alla elever lär sig samma språk – därför bör en rad olika språk finnas tillgängliga för barnen.

2. SPRÅKINLÄRNING INOM SEKUNDÄRUTBILDNING OCH YRKESUTBILDNING

Det är inom sekundärutbildningen (grundskolans högstadium samt gymnasiet) eller den yrkesinriktade utbildningen som ungdomar får grundläggande språkkunskaper "för livet". I en del medlemsstater är det dock inte obligatoriskt för vissa elevkategorier att lära sig ett främmande språk, och i andra överväger man att göra språkstudierna frivilliga. Det är svårt att se hur man med denna strategi skulle kunna uppnå EU:s mål att alla bör kunna två språk utöver modersmålet.

Det bör införas ett krav på att alla elever i obligatorisk skola eller yrkesutbildning lär sig minst två främmande språk^{xiv}. Vid Europeiska rådets möte i Barcelona framhölls att betoningen inte ligger på själva inläringen, utan på resultatet av inlärningsprocessen – dvs. att se till att alla elever faktiskt *får* grundläggande färdigheter. Det krävs ytterligare insatser för att definiera detta språkliga resultat, till exempel i form av miniminivåer enligt skalorna i de gemensamma europeiska referensramarna för det första respektive det andra främmande språket eller genom att överväga i vilken utsträckning elever i EU som går ut skolan bör ha

- insikter om värdet av språkkunskaper,
- kännedom om språk,
- interkulturell kompetens,
- förmåga att självständigt lära sig fler språk senare i livet, och
- förmåga att kommunicera på minst två språk utöver modersmålet.

En viktig utmaning är att tillhandahålla undervisning eller yrkesutbildning i en rad olika språk som tillgodoser människors behov med tanke på deras framtida sysselsättning, studier och personliga utveckling. Stora "världsspråk" som kinesiska, japanska, arabiska och ryska bör ingå, liksom de språk som talas i grannländerna och av handelspartner samt andra europeiska språk. Skolorna kan i högre grad utnyttja resurser för självständigt lärande för att utöka språkutbudet.

3. *SPRÅKINLÄRNING INOM HÖGRE UTBILDNING*

Universitet och högskolor har en viktig roll när det gäller att främja flerspråkighet i samhället och för individen. I dessa miljöer finns en stor språklig rikedom, eftersom man anställer experter på andra länders språk och litteratur och på tillämpade språkstudier. Det finns också betydande resurser för språkinläring. Dessutom har man internationella kontakter och tar emot lärare och studerande från andra länder.

Särskilt välkomnas förslag som innebär att varje universitet ska utarbeta och genomföra en konsekvent språkpolitik som förtydligar dess roll när det gäller att främja språkinläring och språklig mångfald både internt och i det omgivande samhället.

Flerspråkig kompetens och kommunikationsfärdigheter på flera språk är viktiga för alla universitetsutbildades anställbarhet. Både lärare och studerande inom högre utbildning behöver få möjlighet och incitament att förbättra sina språkkunskaper, och språkutbudet måste vara mycket större än inom sekundärutbildningen. Alla studerande bör efter lämpliga språkliga och interkulturella förberedelser studera utomlands under minst en termin, och helst på ett främmande språk. Detta bör sedan ge en godkänd språklig merit vid avslutad utbildning.

Språkstuderande kan förväntas studera på målspråket under en stor del av utbildningen och förlägga minst ett år av studierna till utlandet. De specialiserade kurser som finns kommer troligen att få olika inriktningar – litteratur, tillämpade språkstudier (affärsspråk, översättning eller tolkning) samt lingvistik.

Universiteten har också ett ansvar när det gäller att främja det egna språket (eller de egna språken) genom att ge utbytesstudenter möjlighet att uppnå en hög standard. Det är förståeligt att universitet i icke engelskspråkiga länder anordnar undervisning på engelska, som skett under de senaste åren, men detta kan få negativa konsekvenser för de mindre använda språkens livskraft.

4. *SPRÅKINLÄRNING FÖR VUXNA*

Arbetstagare bör få möjlighet att förbättra de språkkunskaper som är relevanta för deras arbete. Utvecklingen av arbetsplatsbaserad språkinläring måste främjas mer aktivt. Det är viktigt att företagen blir flerspråkiga organisationer med flexibla högkvalitativa möjligheter. Kursanordnarna bör erbjuda specialanpassade kurser för att tillgodose företagets behov. Små och medelstora företag behöver undersöka hur de kan göra det lättare för arbetstagarna att få möjligheter till lärande (till exempel i partnerskap med andra företag, genom nätverk för lärande och gemensamt utnyttjande av kompetens eller i samarbete med vägledningstjänster av olika slag). Regelbundna språkrevisioner gör att arbetsgivarna kan se till att de har all den språkkompetens som krävs för att företaget ska kunna möta den hårda konkurrensen på marknaden – inte bara när det gäller de språk som används inom företaget utan även de som används i kommunikationen med världen utanför.

Men fördelarna med språkinläring handlar inte bara om anställbarhet, och arbetsplatsen är inte det enda stället att lära sig språk. Alla vuxna bör uppmuntras att fortsätta att lära sig främmande språk för att det är roligt, utvecklande, praktiskt vid utlandsresor, ett bra sätt att skaffa sig nya vänner eller helt enkelt för att hålla hjärnan aktiv.

Det kan ju vara roligt att lära sig språk. För vuxna finns det lika många informella som formella inlärningsmöjligheter – kvällskurser, kulturella aktiviteter med utländsk musik, litteratur eller film, utlandssemestrar, vänortsverksamhet samt frivilligt arbete utomlands. Alla dessa aktiviteter kan vara idealiska tillfällen att lära mer om andra kulturer och språk.

5. *SPRÅKSTUDERANDE MED SÄRSKILDA BEHOV*

När det gäller elever med särskilda behov står utbildningsmyndigheterna inför utmaningen att anordna språkundervisning som tillgodoser elevernas individuella behov. Det krävs lärare med adekvat utbildning, lämpliga studiemiljöer och rätt motivation. Målet för språkinläringen kan behöva anpassas för vissa elevgrupper. Det är endast en mycket liten minoritet som har fysiska eller psykiska egenskaper som gör att de inte klarar av att lära sig ett främmande språk, och dessa elever finns sällan inom det reguljära utbildningssystemet.

Det finns dessutom en annan grupp som har särskilda behov, och det är elever som har ett annat modersmål än undervisningsspråket. Vissa kan ha svårt att lära sig skolans språk och kan behöva extra hjälp med den ytterligare utmaningen att lära sig ett tredje eller fjärde språk samtidigt som de bibehåller kunskaperna i modersmålet. Det faktum att de redan är tvåspråkiga bör dock göra det lättare för dem att snabbare lära sig nya språk.

Vissa socioekonomiska grupper kan ha svårigheter med språkinläring, och dessa svårigheter behöver kartläggas och åtgärdas på lämpligt sätt. Berörda lärare måste ha

utbildats i att undervisa i skolspråket som främmande språk istället för som modersmål. Att dessa familjer finns i skolsamhället innebär samtidigt många möjligheter för elever – och föräldrar – att lära mer om andra språk och kulturer.

6. SPRÅKUTBUDET

Våra skolinstitutioner bör vara platser som främjar språklig och kulturell mångfald. Ändå begränsas elevernas val av språk på många håll i EU i praktiken till ett mindre antal "stora" språk. Att främja språklig mångfald innebär att aktivt främja undervisning i och inläring av så många olika språk som möjligt på våra skolor, universitet, vuxenutbildningscentrer och företag.

Sammantaget bör språkutbudet omfatta både "små" och "stora" europeiska språk – och inte bara nationella språk, utan även regionala språk, minoritetsspråk och invandrarspråk. Dessutom bör de språk ingå som våra viktigaste internationella handelspartner talar. Alla dessa språk kan givetvis inte ingå i ämnesutbudet på varje skola. Däremot är det möjligt för de flesta skolor att utvidga utbudet, bland annat genom att tillhandahålla moduler för självständiga studier om det inte finns någon lärare för språket i fråga, uppmuntra eleverna att delta i gemensamma språkprojekt med motsvarigheter i andra länder eller ta emot språkassistenter vars modersmål är ett språk som lärs ut i mindre utsträckning.

Många skolor skulle kunna utnyttja fördelarna med strategier för flerspråkig förståelse på ett bättre sätt. Studier i modersmålet eller ett första främmande språk ger stora möjligheter att informera om lexikaliska eller grammatiska likheter mellan andra språk i samma familj. Man kan förmedla budskapet att det är lätt att gissa sig till betydelsen av många ord på ett "främmande" språk och därigenom låta eleverna utveckla en receptiv flerspråkighet.

[>Question (b)]

III. BÄTTRE SPRÅKUNDERVISNING

Språklärarna har en avgörande roll när det gäller att skapa ett flerspråkigt EU. Om de har rätt kombination av språkkunskaper och pedagogisk kompetens kan de skapa en entusiasm för språkinläring som varar livet ut och fungera som goda förebilder för mångkulturell medvetenhet och flerspråkighet.

1. EN SPRÅKVÄNLIG SKOLA

Skolans roll när det gäller språkinläring är inte bara att lära ut språk, och det är inte bara språklärarna som berörs. Idag måste skolan förbereda eleverna på att delta i ett samhälle som är öppet för andra kulturer och ger möjlighet till kontakt med människor från många olika länder och traditioner.

Skolan har också ett vidare uppdrag när det gäller att hjälpa barnen att utveckla sin kommunikationsförmåga på alla plan, inbegripet modersmålet, undervisningsspråket (om det inte är detsamma) och främmande språk – samt den interkulturella kompetensen.

Varje skola behöver därför en enhetlig policy som utgår från lokalsamhällets språkliga och kulturella sammansättning och som innebär att kännedom om språk, praktiska språkfärdigheter och språkinlärningsfärdigheter beaktas på lämpligt sätt.

2. *I KLASSRUMMET*

Inga lärare kan uppnå optimala resultat om de inte har adekvata och lämpliga läromedel och tekniska hjälpmedel, eller om klasserna är så stora att vissa elever i praktiken inte får möjlighet att tala språket varje lektion.

Projekt som bedrivs i samarbete med andra länder och utmynnar i språkutbyten kan betydligt stärka elevernas motivation att lära sig andra språk. Dessa projekt kan inriktas på ett språk som oftast inte ingår i undervisningen, innebär direkt kontakt med ungdomar som har språket som modersmål och ger eleverna en möjlighet att använda språket i praktiken. Även om det visar sig nödvändigt att använda ett tredje språk som kommunikationsspråk, kan de flesta eleverna ändå tillägna sig elementära kunskaper i partnerskolans språk och detta innebär att antalet främmande språk som talas ökar. Alla elever skulle gynnas av att få delta i minst ett språkligt utbyte innan de går ut den obligatoriska skolan.

Språk- och innehållsintegrerad inläring, som innebär att eleverna studerar ett läsåmne på ett främmande språk, kan ge eleverna goda möjligheter att använda sina kunskaper i andraspråket och göra det möjligt att minska antalet undervisningstimmar i det språket.

3. *SPRÅKLÄRARUTBILDNING*

Det är svårt att lära ut språk. Lärarna behöver en "verktygslåda" med praktiska färdigheter och metoder för att tillgodose behoven hos elever i olika åldersgrupper och anpassa sig till varje individs inlärningsstil. Det är särskilt viktigt att de klarar av att använda elevcentrerade eller "differentierade" metoder i språkundervisningen, vid sidan av mer traditionella lärarcentrerade metoder.

Språklärarytbildningen måste utformas så att blivande språklärare inte bara får en god grund i allmän pedagogik, språkpedagogik (t.ex. språkmedvetenhet, tvåspråkig undervisning, IT-användning och undervisning i språkinlärningsfärdigheter), utan även språkkunskaper på hög nivå och allmänna insikter i aktuella språkpolitiska frågor.

Inläringen blir en i allt högre grad oberoende process och lärarnas roll omvandlas i riktning mot att motivera, underlätta inläring, fungera som "coach" eller mentor och förvalta språkinlärningsresurser. Lärarna behöver utbildning för att klara av dessa nya roller.

En handledd praktikperiod i skolan bör ingå som ett led i språklärarytbildningen. Praktikperioden bör ha föregåtts av en längre vistelse i det eller de länder där man talar det berörda språket^{xv}.

Skolorna får ökad flexibilitet när det gäller att uppfylla kravet på ett större språkutbud om alla språklärare har behörighet att undervisa i minst två språk. Man bör se till att blivande språklärare får möjlighet att välja bland ett större språkutbud, inbegripet språk som används och lärs ut i mindre utsträckning. Lärarna bör också få möjlighet att utveckla receptiva färdigheter i fler språk för att utöka sin språkrepertoar.

Läraryrket kräver ett starkt engagemang i den egna personliga och yrkesmässiga utvecklingen. Språklärare måste få möjlighet att hålla sina språkliga och pedagogiska kunskaper aktuella. De behöver få råd, exempelvis av specialutbildade mentorer, när de lär sig nya metoder och omsätter dem i praktiken.

Det kan göras mer för att använda distansinlärningsmetoder inom ett sådant fortbildningsprogram. Alla lärare i främmande språk behöver också regelbundet få fortbildning i ett land där språket i fråga talas. [**Question (c)**]

4. *UTBUDET PÅ SPRÅKLÄRARE*

För att uppnå de mål som EU fastställt måste det i alla medlemsstater finnas tillräckligt många utbildningsplatser för blivande språklärare och tillräckligt många språklärartjänster för att man ska kunna erbjuda undervisning i en rad olika språk från primärskolan till vuxenutbildningen. I vissa medlemsstater råder det brist på kunniga och kvalificerade språklärare. För att man ska kunna rekrytera fler och bättre kandidater måste språkläraryrket marknadsföras som ett lockande val^{xvi}.

Skolorna kunde bättre ta tillvara de kunskaper som finns hos de människor i lokalsamhället vars modersmål är ett annat språk. Efter lämplig utbildning kan de fungera som klassrumsstöd för lärare i främmande språk och öka elevernas kontakttid med det studerade språket.

Lärare arbetar sällan utomlands, ofta på grund av bestämmelser som rör socialförsäkringar och pensioner eller av familjeskäl. Det kan göras mer för att få till stånd ett utbyte mellan medlemsstaterna, antingen som lärare i modersmålet eller som lärare i ett läsämne med modersmålet som undervisningsspråk. Medlemsstaterna har rekommenderats^{xvii} att undanröja alla rättsliga och administrativa hinder för lärares rörlighet.

Det finns ett behov av europeiska sammanslutningar för språklärare i syfte att förbättra utbytet av idéer, främja god praxis och fastställa yrkesstandarder.

5. *UTBILDA LÄRARE I ANDRA ÄMNEN*

De flesta elever och blivande lärare skulle kunna studera åtminstone en del ämnen på ett främmande språk, både för att få en konkret möjlighet att öva på sitt första främmande språk och för att minska trycket på schemat. Därav följer att många fler lärare i framtiden bör kunna undervisa i sitt ämne på minst ett främmande språk. Blivande lärare bör därför studera ett eller flera språk utöver det egna fackämnet, och en del av lärarutbildningen bör förläggas utomlands^{xviii}.

6. *TESTA SPRÅKKUNSKAPER*

Att regelbundet testa språkkunskaperna är en viktig aspekt i inlärningsprocessen. Här ingår inte bara informella test som de prov lärarna använder för att utvärdera elevernas resultat och diagnostiska prov som visar hur väl eleverna tillgodogjort sig kunskaperna och vad som behöver förbättras, utan även formella test som ligger till grund för utbildningsintyg (till exempel slutexamina som anordnas av skolor, ministerier eller examinationsorgan).

Testen måste vara utformade på rätt sätt, och för detta krävs personal med utbildning i testmetodik. Testen ska vara giltiga (dvs. mäta rätt färdighet) och tillförlitliga (inga större skillnader över tiden, mellan olika examinatorer eller mellan olika testcentrer osv.).

Framförallt bör de mäta deltagarnas förmåga att använda sina språkkunskaper i verkliga situationer.

För att ytterligare främja arbetstagares och studerandes rörlighet mellan medlemsstaterna, måste man se till att de många olika slagen av utbildningsbevis för språk godtas och förstås i hela EU. Idag går det inte att på ett enkelt sätt jämföra utbildningsbevis från en myndighet eller en medlemsstat med utbildningsbevis som utfärdats på annat håll. Medlemsstaterna har (genom rådets resolution av den 14 februari 2002) uppmanats att införa system för beskrivning och erkännande av språkkunskaper på individnivå. Ökad öppenhet skulle kunna uppnås om alla utbildningsbevis använde skalorna i de gemensamma europeiska referensramarna för språkinläring och språkundervisning (*Common European Framework of Reference for Language*)^{xix}. Man kan dessutom behöva införa mekanismer för att reglera examinationsorganens tillämpning av dessa referensramar och utbilda språktestare i att använda dem. [>Question (d)]

IV. SKAPA EN SPRÅKVÄNLIG MILJÖ

Att uppmuntra människor att lära sig andra språk och se till att de får tillgång till undervisning av högsta standard är de i sammanhanget viktigaste frågorna för EU, men inte de enda. Språkinläring är något som berör alla människor genom hela livet, och därför räcker det inte med att vidta åtgärder för att främja språkinläring i klassrummet eller föreläsningssalen. Språkundervisning och språkinläring måste få en naturlig plats både i hemmet och ute i samhället. EU:s regioner och orter måste bli mer språkvänliga miljöer, där människor respekteras oavsett modersmål, där den språkliga och kulturella mångfalden inte bara märks utan även utnyttjas på lämpligt sätt och där det finns en stark efterfrågan och ett bra utbud på möjligheter till språkinläring.

I. EN INTEGRERAD STRATEGI

Språklig mångfald är ett av EU:s särdrag. Inom den utvidgade unionens område talas traditionellt över 50 olika språk^{xx}. Av dessa är 21 officiella språk i en medlemsstat, medan de övriga ofta klassificeras som regionala språk eller minoritetsspråk. I europeiska dövsamhällen används 23 olika teckenspråk. Människor som är bosatta i Europa använder också hundratals språk från hela världen, som ett resultat av den migration som ägt rum under århundraden.

Ett viktigt inslag när det gäller att skapa en språkvänlig miljö är att införa en genuint integrerad syn på språk. Respekt för unionens språkliga mångfald är en grundläggande princip för Europeiska unionen^{xxi}. De europeiska språken har lika värde och ställning och är en självklar del av Europas kultur och civilisation. Precis som Europas samhällen måste se till att den etniska och kulturella mångfalden respekteras, är det också viktigt att den språkliga mångfalden respekteras.

Ett språk bildas genom en kollektiv akt av skapande där tusentals människor deltar under århundraden. Varje språk har en egen subtilt annorlunda syn på världen och är grundläggande för den personliga, sociala och andliga identiteten hos modersmålstalarna. Utan språket skulle de inte vara desamma. När ett språk försvinner går denna kulturella skapelse förlorad för alltid. Ändå har flera europeiska språk dött ut under det senaste århundradet och andra befinner sig i riskzonen. Andra språk kanske inte löper någon

omedelbar risk att dö ut, men deras ställning undergrävs när mer dominerande språk inkräktar på många områden, särskilt vetenskap och teknik.

Nationella, regionala och lokala samhällen måste därför beakta att vissa språk behöver ägnas särskild uppmärksamhet, särskilt de som befinner sig i riskzonen eftersom antalet modersmålstalare minskar från generation till generation. Principerna för den europeiska stadgan om regionala språk och minoritetsspråk ger god vägledning när det gäller de åtgärder som behöver vidtas för att främja användningen av regionala språk och minoritetsspråk inom utbildning, media, kultur, det ekonomiska och samhällsliga livet samt, där så är lämpligt, förvaltning, offentliga tjänster och rättsliga förfaranden.

EU har under många år gett stöd till småskaliga projekt som syftar till att främja regionala språk och minoritetsspråk. Denna hjälp gavs i huvudsak utanför de reguljära samarbetsprogrammen för utbildning, yrkesutbildning, ungdom, kultur och media. Politiska åtgärder för att främja dessa språk bör dock inte behandlas som en separat fråga – på längre sikt kan alla relevanta EU-program i större utsträckning ge ökat stöd för den språkliga mångfalden (inbegripet regionala språk och minoritetsspråk). Visst stöd finns att få från Sokrates-programmet och Leonardo da Vinci-programmet och man bör undersöka om dessa program skulle kunna få en större roll när det gäller att främja den språkliga mångfalden genom att finansiera projekt för regionala språk och minoritetsspråk som syftar till att förbättra undervisningen, öka tillgången till möjligheter till inläring, underlätta produktion, anpassning och utbyte av pedagogiskt material samt främja utbytet av information och goda lösningar på området. EU:s åtgärder för sysselsättning och socialpolitik, regional utveckling och landsbygdsutveckling, forskning och utveckling samt informationssamhället kan också ha mer att bidra med. Man bör dessutom uppmuntra till ett vidare samarbete och utbyte av goda lösningar och innovativa metoder mellan medlemsstaterna och olika språkgemenskaper när det gäller frågor som påverkar språkpolitik och språkplanering. [**Question (e)**]

2. *SPRÅKVÄNLIGA SAMHÄLLEN*

EU:s språkliga miljö hanteras ofta på ett sätt som innebär att dess naturliga mångfald kommer i skymundan. I varje medlemsstat och i de flesta städer och orter finns det människor som talar andra språk än det nationella språket – till exempel invandrar språk eller regionala språk och minoritetsspråk. En del av dessa språk hörs kanske sällan offentligt och den unika språkliga mångfald de ger lokalsamhället framhävs sällan. De som talar dessa språk är en enorm resurs när det gäller korskulturella och språkliga färdigheter – de är förebilder som enspråkiga medborgare har mycket att lära av. Man bör inte heller bortse från det faktum att fler och fler drar nytta av den "gränslösa" unionen genom att bege sig till en annan medlemsstat för att studera, fortbilda sig eller arbeta. Dessa människor för sedan med sig ovärderliga språkkunskaper och korskulturella färdigheter hem till det egna samhället. Det är i EU:s intresse att ta tillvara den kompetens och de erfarenheter som de många tvåspråkiga och trespråkiga medborgarna har. De offentliga myndigheterna kan göra mer för att se till att dessa människor värdesätts och att deras kompetens tas till vara på skolor, vuxenutbildningscentrer, kulturinstitut och arbetsplatser.

Vi är mer benägna att ägna oss åt språkinläring om vi har regelbunden kontakt med språk. I vissa medlemsstater visas sällan teveprogram och filmer på andra språk, och om det sker är de ofta dubbade istället för textade eftersom den lokala marknaden föredrar

dubbing. Ändå visar forskningen att filmer och teveprogram kan främja och underlätta språkinläring om de visas på originalspråket – dvs. textade istället för dubbade^{xxii}. Textning är ett ekonomiskt och effektivt sätt att skapa en mer språkvänlig miljö. Vänortsverksamhet kan utgöra kärnan i lokala språkprogram som ger lokalinvärnarna möjlighet – och ett gott incitament – att lära sig vänortens (eller vänorternas) språk. Europeiska språkåret visade vilket genomslag lokala språkfestivaler och andra evenemang kan få.

Kort sagt kan språkvänliga samhällen bättre utnyttja de många tillfällen som finns att lyfta fram andra språk och kulturer och synliggöra dem för medborgarna. Detta bidrar till att åstadkomma ökad språkmedvetenhet och bättre språkinläring.

3. SE TILL ATT FLER UTNYTTJAR MÖJLIGHETEN ATT LÄRA SIG ETT SPRÅK

Nästa steg är att se till att fler utnyttjar möjligheten att lära sig ett språk. Bland dem som inte talar ett främmande språk anser över hälften att kunskaper i ytterligare ett språk inte skulle innebära någon fördel för dem. En fjärdedel av européerna anser att det är för dyrt att lära sig ett språk eller tror att de "inte är språkbegåvade". Många påverkas i sin uppfattning av negativa erfarenheter av språkinläring från skolan. De anser inte att språkinläring har någon relevans för deras liv och inser inte vilka möjligheter språkkunskaper kan ge dem. Sådana informationsbrister och missförstånd måste åtgärdas.

Ändå har Europeiska språkåret visat att människor reagerar positivt på målinriktade stimulansåtgärder och bättre information om språkinläring. Alla berörda aktörer måste bygga vidare på språkårets verksamhet och vidta ytterligare varaktiga åtgärder för att göra människor mer medvetna om de fördelar som språkinläring innebär och ge dem möjlighet att pröva på själva.

4. FÖRBÄTTRA UTBUDET AV OLIKA SLAGS SPRÅKINLÄRNINGSRESURSER

Efter utvidgningen kommer EU att ha cirka 500 miljoner invånare – alla med olika behov när det gäller språkinläring. En Eurobarometer-undersökning har visat att det finns en stor och ej tillgodosedd efterfrågan på möjligheter till språkinläring utanför de formella systemen. Endast 40 % anser att det finns ett bra utbud på språkkurser i deras område, medan 30 % skulle använda ett språkcenter om det fanns ett i närheten och hela 58 % gärna skulle ägna tid varje vecka åt att lära sig ett språk. Det är svårt att få tillgång till information och rådgivning när det gäller språkinläring.

När människor är motiverade att lära sig ett språk måste de kunna få vägledning om hur de ska gå tillväga (antingen lokalt eller genom öppen undervisning eller distansundervisning), information om utbudet samt en rad olika aktiviteter att välja mellan (olika tid, plats, studietakt och prisnivå). Språkelever i alla åldrar måste få möjlighet att uppnå lämplig nivå när det gäller önskade färdigheter i en rad olika stora och små språk. Det kommer ibland att behövas nya resurser, men på många håll är de potentiella språkinlärningsresurserna underutnyttjade. Skolor och universitet har lärare, bibliotek och utrustning som kan ställas till förfogande för fler användargrupper. Offentliga bibliotek kan öka antalet kunder som lånar språkkurser på video, kassettband, cd eller Internet. Ungdomscentrer, lokala träffpunkter, kulturcentrer, lokala inlärningsnätverk som "tredje ålderns universitet",

arbetsplatsbaserade språkinlärningsprogram och vuxenutbildningscentrer har alla en potentiell roll att spela.

Dessa olika möjligheter måste styras så att synergieffekter skapas. Varje samhälle måste hitta ett sätt att samordna språkinlärningsresurserna och se till att information och resurser blir tillgängliga enligt en lokal språkinlärningsplan. [**Question (f)**]

V. FRÅGOR

För att driva vidare de frågor som väckts under Europeiska språkåret måste vi överväga hur EU på bästa sätt kan bidra till detta arbete. Nedan anges några i sammanhanget viktiga frågor.

- (a) Hur kan Europeiska kommissionen konkret hjälpa medlemsstaterna att se till att alla lär sig kommunicera på minst två språk utöver modersmålet och uppnå det mål som fastställts vid Europeiska rådets möte i Barcelona, dvs. att införa undervisning i minst två främmande språk från mycket tidig ålder? Vilka åtgärder bör vidtas på EU-nivå? Hur kan de befintliga verktygen användas på bästa sätt? (Avsnitt I)
- (b) Vilka möjligheter finns det på europeisk nivå när det gäller att vidta konkreta åtgärder för att öka antalet språk som ingår i undervisningen i syfte att i högre grad avspegla EU:s språkliga mångfald (avsnitt II)?
- (c) I avsnitt III påpekas att språkundervisningen är nyckeln till framgång när det gäller initiativ för att främja språk. Hur kan Europeiska kommissionen ytterligare hjälpa medlemsstaterna att förbättra språkläro-utbildningen i såväl kvalitativa som kvantitativa termer och granska språklära-arnas förmåga att effektivt förmedla sina kunskaper?
- (d) Ökad öppenhet när det gäller att bedöma språkkunskaper är en viktig prioritering (se avsnitt III.6). Hur kan Europeiska kommissionen hjälpa medlemsstaterna att utveckla ett system som präglas av öppenhet och insyn när det gäller validering eller certifiering av språkkunskaper?
- (e) Den språkliga mångfaldens stora betydelse för Europeiska unionen är ett tema som löper som en röd tråd genom detta dokument. Hur kan EU på bästa sätt integrera stödet för regionala språk, minoritetsspråk, invandrarspråk och teckenspråk i sina transnationella samarbetsprogram inom utbildning och kultur?
- (f) Hur kan Europeiska kommissionen hjälpa medlemsstaterna att skapa en mer "språkvänlig" miljö av det slag som beskrivs i avsnitt IV?
- (g) Det är medlemsstaterna som har den viktigaste rollen när det gäller att främja språkinläring och språklig mångfald. Vilka åtgärder bör medlemsstaterna själva vidta på de områden som behandlas i detta dokument?

BILAGA 1

1. ARBETET INOM UTBILDNING OCH KULTUR FÖR ATT FRÄMJA SPRÅKINLÄRNING OCH SPRÅKLIG MÅNGFALD

1.1. Sokrates-programmet

- Detta program har finansierat projekt och undersökningar som rör frågor som tidig inläring av främmande språk samt språk- och innehållsintegrerad inläring.
- Inom flera Sokrates-insatser prioriteras språk som används och lärs ut i mindre utsträckning i EU.
- Inom Comenius finansieras
 - språkprojekt i skolan som når ut till cirka 15 000 människor varje år,
 - cirka 800 språkassistentplatser varje år,
 - fortbildningskurser utomlands för omkring 3 500 lärare i främmande språk varje år samt utarbetande av utbildningsmoduler och material som rör alla aspekter av språkläroarbete.
- Lingua 1 ger stöd till projekt som syftar till att öka medvetenheten om inläring av främmande språk och göra nuvarande inlärningsresurser mer tillgängliga.
- Lingua 2 har finansierat utvecklingen av Dialang-systemet för Internetbaserade diagnostiska prov för språkkunskaper: www.DIALANG.org
- Inom Erasmus finansieras stipendier och kulturella förberedelser för studerande som ska studera utomlands. Man anordnar också intensivkurser i språk för omkring 1 600 studerande varje år när det gäller språk som används och lärs ut i mindre utsträckning.
- Inom Grundtvig finansieras partnerskap för lärande, lärutbildning och nätverk som främjar vuxenutbildning.
- Programmet kan också bidra till att starta föreningar.

1.2. Leonardo da Vinci-programmet

- Detta program stöder utarbetande av språkinlärningsverktyg för användning inom yrkesutbildning och på arbetsplatsen.
- Programmet ger också bidrag till projekt som syftar till att utveckla språkrevisioner inom företag.
- Dessutom finansieras transnationella praktikplatser, utbyten och studiebesök för personer som genomgår yrkesutbildning. Över 20 000 människor deltar varje år i verksamhet i ett annat land under 2-3 månader, och 12 000 per år deltar i kortare studiebesök.

1.3. Ungdomsprogram

- Europeiska volontärtjänsten ger varje år cirka 2 800 ungdomar möjlighet till interkulturell inläring genom transnationella volontärprojekt.
- Inom Ungdom för Europa anordnas utbyten där ungdomar med olika bakgrund från flera olika länder får möjlighet att lära känna varandras länder och kulturer. Cirka 45 000 människor deltar varje år.

1.4. Övriga program

- Media-programmet kan bidra till kostnaderna för textning av filmer för att stödja distribution och sändning av audiovisuella produktioner och europeiska filmer.
- Direktivet "Television utan gränser" stöder sändning av teveprogram över hela EU.
- Initiativet för e-lärande bidrar med utveckling av nya färdigheter och lärarutbildning samt utveckling av kvalitetsinnehåll och tjänster, även inom allmän och fackinriktad språkutbildning.
- Programmet Kultur 2000 stöder översättning av litterära verk till andra språk.
- Kommissionen ger ekonomiskt stöd till vänortsverksamhet.

(Se även <http://europa.eu.int/comm/education/languages/index.html>)

-
- i Artiklarna 149 och 150 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen.
- ii Resolutionerna 98/C 1/ 02, 95/C 207/01 och 2002 C 50/ 01.
- iii Se "Mot en bättre struktur för samråd och dialog, KOM (2002) 277 slutlig.
- iv Rådets dokument 5980/01 av den 14 februari 2001 <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/01/st05/05980en1.pdf>
- v KOM (2001) 678 (slutlig) http://europa.eu.int/comm/education/life/communication/com_en.pdf
- vi Slutrapport av den 14 december 2001 från högnivågruppen för kompetens och rörlighet http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2001/dec/taskforce2001_en.pdf
- vii Exempelvis Bruck, Lambert, Tucker, 1974; Hakuta, 1986; Weatherford, 1986 (flerspråkiga människor får bättre resultat än enspråkiga i test som mäter verbal och icke verbal intelligens), Bamford and Mizokawa, 1991 (elever som studerar ett främmande språk är bättre på problemlösning), Rosenbusch, 1995 (den tid som eleverna ägnar åt språkstudier har ett direkt och positivt samband med deras nivå när det gäller kognitiva och metakognitiva processer).
- viii Se slutsatserna från Europeiska rådets möte i Lissabon i mars 2000.
- ix Eurobarometer 54 om européerna och språk 2001: http://europa.eu.int/comm/education/languages/lang/eurobarometer54_en.html
- x Med undantag för svenska, som är officiellt språk i Finland, och nederländska, som är officiellt språk i Belgien.
- xi Rapporten *Foreign language teaching in schools in Europe*, Eurydice och Eurostat 2001.
- xii Se rapporten *Foreign language teaching in schools in Europe*, Eurydice 2001.
- xiii *Foreign languages in primary and pre-school education*, Blondin (red.), CILT, London, 1998, ISBN 1 902031 22 9.
- xiv Se mötet i rådet (utbildning) den 4 juni 1984: Medlemsstaterna beslutade att vidta åtgärder för att främja att eleverna får möjlighet att utveckla kommunikationsfärdigheter i { XE "MT + 2" } två främmande språk inom den obligatoriska skolgången och att de får möjlighet att upprätthålla dessa färdigheter inom yrkesutbildning, högre utbildning och vuxenutbildning, samt Europeiska rådets möte i Milano 1985 där man framhöll att så många elever som möjligt bör lära sig två främmande språk och få möjlighet att delta i utbyten{ XE "exchanges" }.
- xv Se rådets (utbildning) resolution av den 9 februari 1976 (behovet av att blivande lärare under en period vistas i ett land där det berörda språket talas), slutsatserna från Europeiska rådets möte i Milano 1985 (möjligheter för blivande och yrkesverksamma lärare att utbilda respektive fortbilda sig i ett land där det berörda språket talas) samt rådets resolution från 1995.
- xvi Rapport om kompetens och rörlighet.
- xvii Genom Europaparlamentets och rådets rekommendation om rörlighet inom gemenskapen för studerande, personer som genomgår yrkesinriktad utbildning, volontärer, lärare och utbildare (2001/613/EG)
- xviii Se rådets resolution från 1995.
- xix <http://culture2.coe.int/portfolio/documents/0521803136txt.pdf>
- xx Källa: "UNESCO red book on endangered languages" (http://www.helsinki.fi/~tasalmin/europe_index.html)
- xxi Rådets förordning nr 1 av den 6 oktober 1958.
- xxii Se exempelvis *Children's Vocabulary Acquisition in a Foreign Language Through Watching Subtitled TV Programmes at Home*; C M. Koolstra, universitetet i Leiden och J. W.J. Beentjes, universitetet i Nijmegen.